

ALOJZIJE FRKOVIĆ

SMEDI MEDVJED

U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANJI

Nakladnici
Upravni odjel za gospodarski razvoj Primorsko - goranske županije
Lovački savez Primorsko - goranske županije

Za nakladnika
Dr.sc. Goran Kutnjak, Boris Gašparac

Uredništvo
Blaženka Kulić, Ivan Bolonić, Tihomil Grubišić,
Frane Rudan i O'Brien Sclanuich

Recenzija
Prof. dr.sc. Đuro Huber

Lektura i korektura
Zrinka Frković

Crtež na naslovnoj stranici
Grga Marijanović

Priprema i tisak
«HELVETICA» Rijeka

Naklada
1000 primjeraka

ALOJZIJE FRKOVIĆ

SMEĐI MEDVJED

U PRIMORSKO - GORANSKOJ ŽUPANIJI
DRUGO NEIZMIJENJENO IZDANJE

RIJEKA, 2002.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
RIJEKA

UDK 639.111.7(497.5) : 591.5

FRKOVIĆ, Alojzije

Smeđi medvjed u Primorsko-goranskoj
županiji / Alojzije Frković. - Rijeka:
Upravni odjel za gospodarski razvoj
Primorsko - goranske županije : Lovачki
savez Primorsko-goranske županije, 2002.

Biblijografija: str. 58-59. - Bibliografske
bilješke uz tekst

ISBN 953-98794-2-6

1. Primorsko-goranska županija (Rijeka)
100620087

Predgovor

Današnje teritorijalno okruženje Primorsko-goranske županije specifičan je spoj «prirodne pomirbe» triju subregija (gorje, priobalje i otoci) koje na svojevrsan način identificiraju ovu Županiju i s aspekta njene prirodne jedinstvenosti predodređuju njeno značenje u okruženju RH, ali i u odnosu s teritorijalno bližim (sub)regijama susjednih, konkurentskih, ali i partnerski orijentiranih zemalja. Upravo ta prirodna predispoziranost Primorsko-goranske županije, što se sasvim sigurno manifestira i kroz prizmu raznovrsnosti i bogatstva biljnog i životinjskog svijeta, bila je osnov diverzifikacije i u smislu «superiornosti» pojedinih gospodarskih djelatnosti navedenih subregija.

Kada se u Primorsko-goranskoj županiji govori s aspekta lovstva, kao društveno korisne aktivnosti, potrebno je na početku potvrditi i naglasiti da je ista jedno veliko lovište, koju u pojedinim subregijama karakteriziraju specifične životinjske vrste, odnosno krupna i sitna divljač.

Jedna od tih prirodnih posebnosti zasigurno je i područje Gorskog kotara, koje se može pohvaliti «privilegijom» prirodne baštine, prema kojoj su upravo ti prostori staništa svih triju velikih predatora: smeđeg medvjeda, vuka i risa. Ta činjenica svrstala je Gorski kotar «uz bok» zaista rijetkih krajeva Hrvatske, ali i Europe, što je akceptirano i s razine brojnih stručnih i znanstvenih krugova, ali i od samih lovaca.

Za razliku od izvornog vuka i uspješno reintroduciranog risa, kao zaštićenih vrsta, smeđi medvjed je lovna divljač (ujedno i najkrupnija kopnena zvijer). Procjenjuje se da u našoj Županiji, kao zajednička divljač sa susjednom Slovenijom, obitava oko 150 medvjeda, odnosno upravo toliko koliko im to omogućavaju prirodni uvjeti staništa. Prosječni godišnji mortalitet od oko 20 primjeraka, koji uz redovan odstrjel u sklopu lovnog turizma uključuje i stradanja medvjeda u krivolovu, prometu i sl., i dalje je podnošljiv za njihov daljnji opstanak.

Međutim, određena gospodarska dinamika i eksploatacija pojedinih resursa (prvenstveno šuma) koje se predviđaju tijekom narednih desetljeća, kao i određeno (i)racionalno korištenje prirodnog prostora te različita zagađenja i onečišćenja okoliša koja su, nažalost, realnost i sadašnjeg, ali i budućeg vremenskog određenja (21. st.), aktualiziraju i pitanje budućnosti medvjeda. Naime, već s današnje pozicije ne može se reći da medvjed nije ugrožena vrsta.

Činjenica je da promjene poput intenzivne sječe, odnosno propadanja šuma, kao i izgradnja brzih prometnih pravaca nužno redefiniiraju poimanje staništa. Premda u normalnim prirodnim okolnostima medvjed izbjegava čovjeka, određene nekorektne ljudske aktivnosti (npr. neodgovorno odlaganje kućnog ili pak klaoničnog otpada), kao i promjene u životnom okruženju, rezultirale su time da medvjed sve učestalije dolazi na rubne dijelove naselja. Tako uvjetovane bioprirodne «(ne)zakonitosti», kao i borba za samoodržanje, imaju za posljedicu njegov neprirodni suživot s čovjekom. Takva «nova» dimenzija medvjedova življenja potvrđuje i njegov kontinuirani gubitak straha, ali dovodi i pod znak jednakosti sve učestalije prepoznavanje mirisa čovjeka i poistovjećivanje istog s mirisom hrane. U kontekstu takovog suživota s čovjekom

medvjed je postao i potencijalna opasnost za njega samoga, ali i za stoku na ispašama, zatvorenim površinama ili pak za kućne ljubimce (pse) u neposrednoj blizini kuća. Potvrđuju to i nedavna, nažalost, loša iskustva na otoku Krku te pojedinim mjestima županijskog zaobalja, kao i gorja, ali i mjesta u bližim perifernim mjestima nadomak samog grada Rijeke

S obzirom na samu aktualnost problematike, izrazitu pozornost javnosti, meritornih institucija te pojedinih «zelenih» ili ekološki orijentiranih udruga, kao i glede potrebitosti promptnog interveniranja i anuliranja potencijalne opasnosti, o ovoj se kompleksnoj problematici raspravljalo i na razinama kolegija pročelnika, sjednicama Poglavarstva, ali i na Skupštini Primorsko-goranske županije.

Spoznajući potrebu daljnjeg upoznavanja s kompleksnošću problematike medvjeda, uključujući njegove životne potrebe, ali i mogućnost daljnje korelacije na relaciji «medvjed - čovjek», na način da dugoročni opstanak medvjeda kao prirodnog resursa i fenomena ovih prostora ne bude doveden u pitanje, ali da se na izvjestan racionalan način ipak medvjed stavi «na upravljanje» i «pod nadzor» i u smislu samog sigurnosnog aspekta čovjeka, stoke i drugih kućnih životinja, organizirat će se, između ostalog, na inicijativu Upravnog odjela za gospodarski razvoj Primorsko-goranske županije, a u suradnji s Lovčkim savezom Primorsko-goranske županije, okrugli stol na temu «Smeđi medvjed». Isti će biti upriličen u sklopu 4. Međunarodnog sajma lova i ribolova 2002. g. u Rijeci, dana 23. ožujka 2002. g.

Tom prigodom, a u kontekstu šireg fokusiranja životnih potreba života medvjeda, kao i same problematike medvjeda bit će prezentirana i ova brošura istog naslova, koja će biti mala monografija o medvjedu. Autorstvo eminentnog lovnog stručnjaka Alojzija Frkovića, dipl. ing. šumarstva, um. savjetnika za lovstvo Direkcije «Hrvatskih šuma» u Zagrebu (koji je pretežiti dio svog radnog vijeka proveo na poslovima lovstva u svom rodnom Gorskom kotaru), bilo je prepoznato kao garancija vrijedne publikacije izvornih tekstova i pretežito vlastitih ilustracija. Opisom bioloških osobitosti medvjeda, njegove rasprostranjenosti i brojnosti te «statusa» lovljenja i gospodarenja medvjedom, kao i mnogobrojnim odgovorima, ova publikacija bit će, uvjereni smo, solidna podloga stručnoj lovačkoj javnosti glede učešća na navedenom okruglom stolu, a širem čitateljstvu, posebice ljubiteljima prirode i mladeži, «štivo» za što bolje upoznavanje ovog jedinstvenog živućeg prirodnog spomenika - dragulja naše prirodne baštine.

Ovom prigodom još jednom zahvaljujemo autoru Alojziju Frkoviću.

Nadasve zahvaljujemo i prof. dr. sc. Đuri Huberu s Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na izvršenoj recenziji te svima onima koji su na bilo koji drugi način doprinijeli ostvarenju ove publikacije.

Dr. sc. Goran Kutnjak, pročelnik

Upravni odjel za gospodarski razvoj
Primorsko-goranske županije

1. Uvod

Dok mnoge zemlje starog kontinenta poduzimaju skupe i nesigurne projekte vraćanja medvjeda u preostala očuvana staništa, Gorska Hrvatska a s njom i odgovarajući prostor Primorsko-goranske županije pripadaju onom malom broju krajeva koji se mogu pohvaliti da imaju stabilne i dovoljno velike populacije smeđeg medvjeda. Ta sretna okolnost da smo locirani u ovom šumom bogatom gorskom kutku jugozapadne Europe, na domak Jadranskoga mora, koji je priroda obdarila za životni prostor zadnjih europskih smeđih medvjeda, nalaže nam da ovu "ranjivu vrstu" očuvamo za novi milenij, za 21. stoljeće.

Svjestan pravog značenja ove činjenice, a u nastojanju da ne ostane «neuvažena i neiskorištena», založio se je još prije pola stoljeća u svojoj monografiji «Medvjed» (Zagreb 1953) uvaženi lovni stručnjak i šumarnik dr.sc. Zvonko Car, kad je prostor bivših kotareva Rijeka, Delnice i Crikvenica brojio, slovom i brojkom, četrnaest (14) medvjeda: «Medvjedi se ne bi u buduću smjeli tretirati kao lovno nevažeca divljač, zapravo kao zvijer, koju se kao nužno zlo drži u lovištu... Vrijeme je da se uoči golema uloga koju medvjed može igrati u lovnim prihodima, kao velika atrakcija za lovni turizam...».

Procjenjuje se da u Gorskoj Hrvatskoj danas živi oko 400 smeđih medvjeda, a u nas, kao centralnom dijelu dinarskog areala rasprostranjenosti, oko 150 medvjeda. Iako taj broj odgovara stanišnim uvjetima i podnosi svakogodišnje izlučivanje, budućnost medvjeda nije tako ružičasta kako se to u prvi mah čini. Ugrožavaju ga prije svega promjene u staništu. Bučna šumska mehanizacija, promet i nemir doprli su do najudaljenijih, nekad mirnih šumskih oaza. Ugrožava ga lovac svojim, u posljednje vrijeme, pretjeranim apetitima za odstrjelom. «Ubija» ga i smeće, divlja odlagališta koja su ga privukla da siđe do obale mora, pa i dalje... Jednom riječju, ljudska neodgovornost i nebriga pretskazuju mu «lošu kob».

U smislu Bernske konvencije, koje je Hrvatska potpisnica od 2000. godine, smeđi je medvjed svrstan u popis striktno zaštićenih vrsta. Zahvati u populaciju dozvoljeni su ako zemlja potpisnica svojim planom gospodarenja može osigurati opstanak vrste.

Opće podizanje svijesti o važnosti očuvanja prirode ipak daje i našim medvjedima izgled za opstojnost.

KAZALO

Predgovor	5
1. Uvod	7
2. Sistematska pripadnost	8
3. Rasprostranjenost i brojnost	9
4. Status, lov i gospodarenje	12
5. Izgled i građa tijela	26
6. Stanište, izračun boniteta i kapacitet	28
7. Prehrana i štete	33
8. Način života i ponašanje	38
9. Razmnožavanje i razvoj	40
10. Životni vijek i utvrđivanje starosti	43
11. Neprijatelji i bolesti	44
12. Kako se ponašati u staništu medvjeda	46
13. Trofeje medvjeda - priprema, ocjenjivanje i vrednovanje	50
14. Medvjed u karikaturi	57
15. Korištena literatura	58

Slika na stražnjoj stranici korica:
«Smeće ubija medvjede» Foto: Alojzije Frković

ISBN 953-98794-2-6